יש חורש תלם א' וחייב עליו משום שמונה לאוין החורש בשור וחמור והן מוקדשין וכלאים בכרם ובשביעית ויום טוב וכהן ונזיר בבית הטומאה חנניא בן חכינאי אומר אף הלובש כלאים אמרו לו אינו השם אמר להם אף הנזיר לא הוא השם: **גמ'** (אמר רב ביבי אמר ר' יוסי (א) פושט ולובש לובש ממש או) אפי' מכנים ומוציא בית יד אונקלי שלו מחוי רב אחא בריה דרב איקא עיולי ואפוקי רב אשי אומר אפילו לא שהה אלא כדי לפשוט וללבוש חייב: יש חורש תלם וכו': א"ר ינאי בחבורה נמנו וגמרו החופה בכלאים לוקה אמר להן רבי יוחנן לאו משנתנו היא זו יש חורש תלם אחד וחייב עליו משום שמונה לאוין החורש בשור ובחמור והן מוקדשין וכלאים בכרם האי חורש דמחייב משום כלאים היכי משכחת לה לאו דמיכסי בהדיה דאזיל א"ל אי לאו דדלאי לך חספא מי משכחת מרגניתא תותה אמר ליה ריש לקיש לר' יוחנן אי לאו דקילסך גברא רבה הוה אמינא מתני' מני רבי עקיבא היא דאמר המקיים כלאים לוקה מאי רבי עקיבא דתניא המנכש והמחפה בכלאים לוקה רבי עקיבא אומר אף המקיים מאי טעמא דר' עקיבא דתניא שדך לא תזרע כלאים אין לי אלא זורע מקיים מנין ת"ל (בהמתך לא תרביע) כלאים שדך לא (תזרע כלאים) אמר ליה עולא לרב נחמן ולילקי נמי משום זורע ביום טוב א"ל תנא ושייר א"ל תנא (ב) קתני שמונה ואת אמרת תנא ושייר אמר (ג) רבא יש חילוק מלאכות בשבת ואין חילוק מלאכות ביום טוב אמר ליה (ד) עדא תהא איתיביה אביי ואין חילוק מלאכות ביום טוב והתנן המבשל גיד (ה) בחלב ביו"ט ואכלו לוקה חמש לוקה משום אוכל גיד ולוקה משום מבשל ביום טוב שלא לצורך ולוקה משום מבשל גיד בחלב ולוקה משום אוכל בשר בחלב ולוקה

משום

יש חורש תלם אחד. יש עובר בלא תחרוש בשור ובחמור (ס) ונלקטים עליו איסורים הרבה עם אותו לאו בלבד. והכא לא קא עסיק שיהא חורש בכמה שוורים וכמה חמורים והרי נלקטים איסורין הרבה עליו דלכל הפחות קאמר ואלאו דכלאים קאי ללקוט עליו כל איסורין שהוא יכול: **והן מוקדשין.** בגמ' מוקי ליה בבכור (י) בכור שור ופטר חמור וקעבר כהן משום לא תעבוד בבכור שורך (פ) ואליבא דרבי יהודה דאמר בפ"ק דבכורות (דף ט:) פטר חמור אסור בהנאה דבכלל לא תעבוד הוא ואע"ג דבקרא כתיב בכור שורך איהו דריש לי' בכור שורך למעוטי שותפות ולא למעוטי פטר חמור אי נמי מתני' כמאן דממעט פטר חמור מהכא. שור וחמור דקתני במתני' לאו דוקא דשור ושה קאמר והאי דנקט חמור משום לישנא דקרא דגבי כלאים כתיב (צ) שור וחמור והוא הדין לכל שני מינין. ומשום הנאה דמיתהני מהקדש והוה ליה הזיד במעילה לא לקי דבכור לאו בר מעילה הוא דהא ממון כהן הוא דאין מעילה אלא בקדשי גבוה דמקדשי ה' כתיב (ק) ואין מעילה בבכור אלא בנהנה מן האימורים אחר זריקת דמים דהנהו לגבוה נינהו והוא הדין לכל קדשים קלים ובקדשי קדשים יש בהן מעילה לפני זריקת דמים דלגבוה נינהו אבל משנזרק הדם זכו בהו כהנים משולחן גבוה והוה ליה ממון כהן ואין בו מעילה וכן מוכח בר"ה (דף כח.) בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא בשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא מאי טעמא עולה דבת מעילה היא כיון דמעל בה נפקא לחולין שלמים דלאו בני מעילה נינהו לא נפקי לחולין והכי נמי מוכח במס' מעילה (ר) ובכמה דוכתי: **וכלאים בכרם.** דמכסי בהדי דאזיל ומחפה (ז) (ש) בזורע: **שביעית.** נמי משום זורע בשביעית: **ויום טוב.** דקעביד חרישה ביו"ט: **כהן והוא נזיר.** והולך במקום טומאה אחר מחרשתו דאיכא חד לאו משום כהן לנפש לא יטמא בעמיו (ת) וחד משום נזיר על כל נפשות מת לא יבוא (א): **אינו השם.** (ח) אינו לאו זה נלקט עליו משום חרישה אלא משום כניסה: **אף נזיר.** נזיר וכהן קאמר ולא דייק: **אינו השם.** אין לאו שלו בא עליו משום חרישה אלא משום כניסה שנכנס למקום טומאה: **גמ' אפילו מכנים ומוציא בית יד אונקלי שלו.** מכנים ומוציא ידו בבית יד חלוקו דמי כפושט ולובש: **עיולי ואפוקי.** ממש: **בחבורה.** נראה לי יום אסיפה או יום וועד היה להם שקורין מנורה: **דדלאי.** הגבהתי: **מי משכחת מרגניתא.** דאי לאו דאמרי לך הוי אמרת חורש דמחייב בכלאים לאו משום זורע אלא משום (מקום) מקיים דשביק ולא עקר להו: **אי לאו דקלסך גברא רבה.** רבי ינאי (ט) הוה מוקימנא מתניתא דמחייבא חורש בכלאים דמשום מקיים הוא וכרבי עקיבא ומאן דלית ליה מקיים בכלאים פטור פוטר נמי במחפה אבל רבי ינאי קלסך והודה לך דמחפה משום זורע מיחייב לכולי עלמא דמדקאמר רבי ינאי המחפה בכלאים לוקה ולא קאמר מקיים בכלאים לוקה ש"מ דעדיף ליה מחפה ממקיים דמחפה כזורע חשיב ליה וחייב לכולי עלמא וכי אמרת ליה לא משנתנו היא הודה לדבריך שיפה אמרת ואי לאו דקלסך הוה אמינא טעם דמתניתין משום מקיים דמקיים בכלאים לוקה לרבי עקיבא וכן בשביעית משום חורש מחייב ליה תנא דמתניתין ומאן דפטר במקיים פטר נמי במחפה: **מאי רבי עקיבא דתניא המנכש והמחפה.** ולא גרסינן דתנן דברייתא היא ולא משנה: **המנכש והמחפה בכלאים לוקה רבי עקיבא אומר אף המקיים.** כולה רבי עקיבא קאמר לה המנכש והמחפה בכלאים לוקה דמקיים הוא שר"ע כו' והכי משני ליה במועד קטן (ג:) ורבנן דפליגי עליה דרבי עקיבא סבירא להו מחפה אינו לוקה דמאן דפטר במקיים פטר במחפה. והמנכש עוקר עשבים רעים כדי שיגדלו האחרים יותר לוקה דחשיב כזורע כלאים: **בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים.** ושמעינן ליה הכי כלאים שדך לא דעקרינן ליה מפסוקיה לדרשא (י) דהוה מצי למיכתב בהמתך כלאים לא תרביע ומדסמך כלאים לשדה שמע מינה להכי הוא דאתא: **ולילקי נמי משום זורע.** דהא נמנו וגמרו דמחפה זורע הוא כדאמרן: **ואין חילוק מלאכות ביום טוב.** אם עשה שתים ושלש מלאכות בהעלם אחד או עשה מלאכה שיש בה (כ) שתים אינו חייב אלא אחת למ"ד (שבת דף ע.) הבערה ללאו יצאת סבירא ליה אין חילוק מלאכות ביו"ט דביו"ט לא יצאת הבערה ומ"ד נמי הבערה לחלק יצאת ונפקא ליה חילוק מלאכות מועשה אחת מהנה הני מילי באיסורי דאית בהן חיוב חטאת כגון מלאכות דשבת דזדונן כרת ושגגתן חטאת דבההיא פרשה דועשה אחת מהנה קמיירי בחטאת אבל יו"ט דחיוב מלקות הוא ואין זדונו כרת אין בו חילוק מלאכות: **לוקה משום מבשל.** גיד ביום טוב ומשום מבשל בשר בחלב קסבר יש בגידין בנותן טעם. תלתא לא תבשל כתיבי אחד לאכילה ואחד להנאה ואחד לבישול בשחיטת חולין (דף קטו:):

משום

ואפילו לא שהה אלא (ל) להפשיט מלבוש חייב. ובלא שהה לא מיחייב ולא דמי דין זה להך דפ"ב דשבועות (דף טז: ושם) דאיבעיא להו מי בעינן שהייה למלקות גבי טומאת מקדש ונזיר בקבר דשמא מחייב בלא שהה והכא אמרי' דלא מיחייב בלא שהייה דלא דמי לשהייה דהתם דכיון דבידו לפרוש מן הטומאה כי נמי לא שהה כדי השתחוואות דין הוא דמחייב אבל הכא דאין לו שהות לפשוט וללבוש אין כאן עבירה אחרת דעדיין הלבישה הראשונה קיימת דהתם נמי אינו חייב עד שיוכל לפרוש מן הטומאה:

מחוי ליה רב ששת בין (לעיל ע"א) פירקי. לפ"ה כדאיתא שתים מכאן ושתים מכאן ולפר"ת כמו שפירש בשבועות (דף ג.):

לא (ג"ז שם) יגלחו. וא"ת מאי מייתי מלא יגלחו הא גבי כהנים כתיבא וי"ל דגמרינן מיניה:

החורש בשור וחמור והן מוקדשין. (מ) ופ"ה בכור שור עובר משום לא תעבוד בבכור שורך וחמור קדשי בדק הבית ולקי משום דהזיד במעילה באזהרה וי"א פטר חמור וכמ"ד אסור בהנאה ולא נהירא דאינו כן דליכא למ"ד דלקי הנהנה ממנו ולא נראה לר"י פירוש הקונטרס דפירש דחמור לקי מלאו דהזיד במעילה דבגמ' קאמר מידי דליתיה בשאלה לא קתני והקדש דמתני' מיירי בבכור דליתיה בשאלה (ס) לכך מפרש ר"י דעל החמור אינו לוקה ויכול להיות שהוא חולין (נ) והן מוקדשין בשור וחמור לאו דוקא דליכא מוקדשין אלא בשור וליכא אלא ב' לאוין בשור וחמור אבל בכלאי הכרם איכא ב' מלקות דמיירי שהיה זורע בכרם חטה ושעורה וחרצן ומחפה אותם בחרישה דקא עבד תרתי חדא דזורע כלאי זרעים ועוד דזורע כלאי הכרם (ע):

אלא

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פי"י מהלכות כלאים הלכה ל סמג לאוין רפג:

קה ב ג מיי' שם פי"א הל' ב סמג שם טור ש"ע יו"ד סי' רצו סי"א:

קו ד מיי' פ"א מהלכות יו"ט הלכה ג:

◆

מוסף רש"י

החורש בשור וחמור. משום לא תחרוש וגו'. **והן מוקדשין.** עובר על השור שהוא קדשי מזבח משום לא תעבוד בבכור שורך, וכל הקדשים כבכור, ועל החמור שהוא קדשי בדק הבית משום לאו דהזיד במעילה, דאמרן בפרק כל שעה (כג.) הזיד במעילה באזהרה וגמר חטא חטא מתרומה, הרי שלשה לאוין חלוקין, ולא חשיב אלא לאוין חלוקין (פסחים מז.). **ובשביעית.** דעובר משום שדך לא תזרע, וחורש תולדה דזורע, כגון חורש לכסות את הזריעה (שם מז:). **ובכלאים בכרם.** דבהדי דקא חרש מחפה כלאים והמחפה בכלאים לוקה, הרי חמשה, **ויום טוב.** הרי ששה, ושבת לא תנא משום דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא דאין לוקין עליו (שם). **וכהן ונזיר בבית הטומאה.** שזה בית הקברות והוא כהן ונזיר יש כאן לאו דכהן לנפש לא יטמא ולאו דנזיר על נפש מת לא יבוא (שם). **והמחפה.** לאחר זריעתן חופה עפר עליהם כדרך כל הזורעים (ע"ז סד.). **לוקה.** משום לא תזרע כלאים (מו"ק ב:) דהיינו נמי זורע, דמה דרכו של זורע לגמותי פירי מכסין, הא נמי לגמותי פירי מכסין (ע"ז שם). **ת"ל כלאים שדך לא.** כלאים דהרבעה קא דריש, דמדסמך כלאים דלא תרביע גבי שדה דרשינן כלאים שדך לא, מדלא כתיב בהמתך לא תרביע כלאים ולא תזרע שדך כלאים, ש"מ שדך אכלאים דלעיל נמי דרשינן, ומשמע דמזהיר הכתוב שלא יהא כלאים בשדה (שם). ואע"ג דכתיב לא תזרע כלאים, גורעין ודורשין לא כלאים, לא יהא כלאים מכל מקום, שחייב אתה לבטלו (מו"ק ב.). **יש חילוק מלאכות בשבת.** שאם עשה שתים בהעלם אחד או אחת בשתי העלמות חייב שתים (פסחים מח.). **ואין חילוק מלאכות ביום טוב.** שאם עשה שתי מלאכות במזיד אינו לוקה שתים (שם). **משום מבשל ביו"ט.** בישול שאינו לאוכל (פסחים מז:) שהבשול אב מלאכה הוא ובשול גיד דבר האסור ואינו ראוי לאכילה ועומד באסור לא תעשה כל מלאכה דלא הותר אלא לצורך (ביצה יב.). **משום מבשל גיד בחלב.** לאו משום יום טוב, דמלקות דבשול יו"ט הא תנא ליה, אלא אפילו הוא חול לוקה משום מבשל בשר בחלב, דכתיב לא תבשל גדי בחלב שלש פעמים, אחד לאסור אכילה ואחד לאסור הנאה ואחד לאסור בשול (שם) וקסבר יש בגידים בנותן טעם ובשר הם (פסחים שם).

מסורת הש"ס

א) פסחים מז., ב) [נ"ל אמר רב ביבי אמר רב אסי לא פושט ולובש ממש אלא אפי' וכו' כן הגירסא בילקוט וכן אי' בתוס' שבועות יז. ד"ה או אין וכו'], ג) נ"ל ליה, ד) יבמות נג:, ב"מ יז:, ה) [עי' תוס' ב"מ יז: ד"ה אי לאו], ו) יבמות נג:, ז) ע"ז סד. ע"ש מ"ק ב: ע"ש ותוספ' כלאים פ"א], ח) שם [ע"ש], ט) [סוכה נג. וש"נ], י) [עי' תוס' מנחו' יח: ד"ה מנין], כ) [פסחים מח.], ל) כמו זאת תהא וכן פי' רש"י בהשולח (גיטין דף מה.) גבי עדא אמרה כמו זאת כו'. רש"ל, מ) נ"ל והתניא, נ) פסחים מז: ע"ש ביצה יב: ע"ש, ס) [דברים כב], ע) [דברים טו], פ) [דברים כב], צ) [ויקרא כ], ק) [דף ז:], ר) [נ"ל כורע או פנ"ל כורע], ש) [ויקרא כא], ת) [במדבר ו], א) [שמות כג, שם לד, דברים יד], ב) [ודבריהם יותר מבוארים בפסחים מז. ד"ה ומוקדשין].

◆

תורה אור השלם

1. את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך: ויקרא יט יט

◆

גליון הש"ס

גמ' א"ר ינאי בחבורה נמנו. כעין זה יבמות דף נג ע"ב: שם ולילקי נמי משום זורע. קשה לי דכלא"ה קשה ללילקי נמי כחורש משום מחמר אחר בהמתו ואף אם אינה בהמתו מ"מ להר"ן מחמר אחר בהמה דעלמא חייב. ולכאורה מוכח מזה דשביתת בהמתו ומחמר אינו ביו"ט כמ"ש הרמ"א סי' רמ"ו ס"ג ואפשר שלא כיון המג"א שם ס"ק י"ב בלשונו הקצר ועי' מכות פ"ג: שם ולוקה משום מבשל. עי' סנהדרין דף סג ע"א תוס' ד"ה על: תוס' ד"ה החורש וכו' לכך מפרש ר"י. ועי' טורי אבן ר"ה דף ד ע"א ד"ה לבקות:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ר' ביבי אמר ר' יוסי לא פושט ולובש ממש אלא אפילו מכנים: (ב) שם תנא קתני שמנה. נ"ב עי' תוס' פ"ק דקדושין דף טו ע"ב ד"ה והא ארבעה ובתוס' דיבמות דף ב' ד"ה למעוטי: (ג) שם אמר ליה רבה יש חילוק: (ד) שם עדא תהא. נ"ב כמו זאת תהא כלומר זו היא סברא נכונה דלא קא חשיב ללילקי משום זורע ביו"ט משום דקחשיב חורש ביו"ט ואינו חייב ב' אבי' מלאכות ביו"ט כשעשאן בבת אחת: (ה) שם גיד הנשה בחלב ביו"ט: (ו) רש"י ד"ה והן מוקדשין וכו' ובבכור שור ופטר חמור קאמר וקעבר כהן וכו' ושור וחמור דקתני וכו' דשור ושה קאמר. נ"ב פי' וחייב ב' א' משום שור וא' משום שה: (ז) ד"ה וכלאים בכרם וכו' ומחפה וחייב משום זורע: (ח) ד"ה אינו השם אין לאו: (ט) ד"ה אי לאו וכו' ר' ינאי הפ"ד ולא"כ מ"ה הוה אוקימנא מתניתין דמחייבא: (י) ד"ה בהמתך וכו' דהוה מצי למיכתב. נ"ב עיין בע"ז דף ס"ד ריש ע"א לא פירש כך: (כ) ד"ה ואין חילוק וכו' שיש בה שתי לאוין אינו חייב: (ל) תוס' ד"ה ואפי' לא שהה אלא כדי להפשיט וללבוש חייב וכו' לשהייה דהתם כיון דבידו וכו' כדי השתחוואה דין הוא דמחייב אבל: (מ) ד"ה החורש וכו' פ"ה שור וכו' אסור בהנאה ולי נראה דאינו כן: (נ) בא"ד ויכול להיות שהוא חולין ולאו דוקא קאמר והן מוקדשים תרווייהו השור והחמור דליכא מוקדשים אלא בשור וליכא ב' לאוין כצ"ל ותיבות אלא נמחק: